

2. Overlijden

Het overlijden van een geliefde persoon brengt niet alleen heel wat emotionele problemen met zich mee, maar ook veel praktische beslommeringen. De meeste mensen laten die administratieve handelingen uitvoeren door de uitvaartondernemer. Toch is het nuttig om zelf op de hoogte te zijn van wat er precies moet gebeuren.

2.1 Formaliteiten

2.1.1 Overlijdensattest

Een overlijden moet altijd vastgesteld worden door een geneesheer. Als iemand thuis overlijdt, moet u dus een arts bellen. Die stelt het overlijden vast en ondertekent een overlijdensattest. Vindt het overlijden plaats in een zorgvoorziening, dan zorgt de verantwoordelijke (doorgaans de directeur) voor het attest. Gaat het om een dodelijk ongeval, dan wordt een proces-verbaal opgemaakt door een officier van de politie in het bijzijn van een arts. De politie brengt ook de bevoegde dienst van de gemeente, waar de persoon in kwestie overleden is, op de hoogte.

2.1.2 Aangifte

Het overlijden moet zo spoedig mogelijk aangegeven worden bij de ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeente waar de persoon is overleden. De aangifte gebeurt door het attest dat uitgereikt wordt door de arts die het overlijden heeft vastgesteld. Meestal regelt de begrafenisondernemer die formaliteiten.

Bij een overlijden in een voorziening moet de directeur het overlijden binnen 24 uur aangeven. Bij een overlijden in het buitenland wordt de gemeente waar de betrokkene woonde door de Belgische ambassade op de hoogte gebracht.

Voor de aangifte hebt u de volgende documenten nodig:

- het overlijdensattest;
- de identiteitskaart en, indien van toepassing, het trouwboekje en het rijbewijs van de overledene;
- de identiteitskaart van de aangevers.

Als u of de overledene koos voor crematie of verassing, dan moet u bij de aangifte een attest voegen waaruit blijkt dat het om een natuurlijke dood gaat, en dat de betrokkene geen pacemaker had of dat die al verwijderd is. Na onderzoek zal de burgerlijke stand een vergunning tot cremeren uitreiken die vervolgens aan het crematorium overhandigd moet worden. Als het geen natuurlijke dood betreft, beslist de Procureur des Konings of het stoffelijke overschot vrijgegeven mag worden voor crematie.

Het is nuttig om bij de aangifte een aantal uittreksels van de overlijdensakte te vragen. U hebt die onder meer nodig voor het ziekenfonds en voor de werkgevers van familieleden.

2.1.3 Toestemming om te begraven

De dienst Burgerlijke Stand van uw gemeente bezorgt u de toestemming om het lichaam te laten vervoeren, te begraven of te cremeren. Hoewel het de gewoonte is om dat aan een uitvaartondernemer over te laten, is dat niet wettelijk verplicht. Ook de gemeente kan de begrafenis of de crematie regelen.

Als de overledene (of zijn nabestaanden) de wens te kennen gegeven heeft om in een andere gemeente begraven of gecremeerd te worden, dan moet u daarvoor de nodige afspraken maken met de gemeente waar de overledene woonde. Voor een begrafenis of crematie in het buitenland is een toestemming van de Federale Overheidsdienst Volksgezondheid vereist. Die toestemming moet u aanvragen bij het gemeentebestuur van de overledene.

Iedere persoon die overlijdt, heeft het recht kosteloos begraven te worden op de begraafplaats van de gemeente van zijn woonplaats. Dat perceel mag pas na vijf jaar ontruimd worden. Na die periode zijn verlengingen mogelijk mits u daarvoor betaalt. Soms is het ook mogelijk om grafconcessies (vergunningen) voor een bepaalde periode te verkrijgen. Bij een crematie kan de as op verschillende manieren bezorgd worden: de verstrooiing op een strooiweide of op zee, het bijzetten van de urne in een columbarium en het begraven van de urne. Ook in dat laatste geval is het mogelijk een concessie te nemen voor een nis of voor een urnenkelder.

2.1.4 Wie op de hoogte brengen?

Na het contact met een uitvaartondernemer, die u helpt met de afhandeling van de praktische besommeringen (zoals de aangifte van het overlijden), brengt u de bank of de post op de hoogte. Hou er rekening mee dat alle bankrekeningen, spaarboekjes of bankkluisen onmiddellijk geblokkeerd worden zodat u geen geld kunt afhalen of overschrijvingen doen. Dat kan voor problemen zorgen als u geld nodig hebt voor het huishouden of om de begrafenis kosten te betalen.

De langstlevende huwelijkspartner of wettelijk samenwonende partner kan van een zicht- of bankrekening tot maximum 5 000 euro afhalen zonder dat hij een document moet voorleggen. Bedoeling is de partner de financiële mogelijkheid te bieden in zijn basisbehoeften te voldoen. Het geld dat zo vrijgemaakt is, beschouwt men als een voorschot op het erfdeel.

Voor de andere erfgenamen kan de notaris om die voorlopige moeilijkheden op te lossen met een eenvoudige brief geld vrijmaken bij sommige financiële instellingen. Hij moet dan wel verklaren wie de wettige erfgenamen zijn en dat hij zal optreden bij de verdeling van de erfenis. Voor de meeste bank- en postrekeningen en voor grotere geldsommen hebt u echter een erfrechtverklaring of een akte van de bekendheid nodig.

De volgende instellingen of personen moet u eveneens op de hoogte brengen:

- de werkgever (indien van toepassing);
- de sociale zekerheidsinstellingen (**de Rijksdienst voor Pensioenen** (zie pensioendiensten) en desgevallend de **Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening** (federale overheidsdiensten));
- de vakbond (indien van toepassing);
- de verzekeringsmaatschappij(en);
- de **Federale Overheidsdienst Mobiliteit en Vervoer** (zie federale overheidsdiensten);

- de bedrijven voor algemene voorzieningen (gas en elektriciteit, kabel-tv, water, telefoon);
- het ziekenfonds (kopie van de overlijdensakte meenemen);
- de huiseigenaar (indien van toepassing);
- de notaris zodat die kan zorgen voor de neerlegging van het testament (als dat er is).

2.1.5 Begrafenis of crematie - orgaandonatie

Bij een overlijden moet u steeds nagaan of de overledene zelf een laatste wilsbeschikking opgesteld heeft over zijn uitvaartregeling (een kerkelijke of een burgerlijke dienst, een crematie of begrafenis - zie 1.4).

In België geldt de regel dat organen en weefsels weggenomen kunnen worden bij elke overleden persoon die in België woont, behalve als die persoon hiertegen vooraf uitdrukkelijk verzet aangetekend heeft bij het gemeentebestuur van zijn woonplaats. Heeft de overleden persoon een verklaring van kandidaat-donor ingediend tijdens zijn leven, dan kunnen familieleden dit nadien niet meer veranderen.

U kunt uw lichaam na overlijden ook ter beschikking stellen voor wetenschappelijk onderzoek. Dat kan door middel van een eigenhandig geschreven, gedateerd en ondertekend testament of een document dat u kunt vragen bij de wetenschappelijke universitaire instelling van uw keuze.

informatie

www.beldonor.be

2.1.6 Tegemoetkoming in de uitvaartkosten

De organisatie van een uitvaart kan veel geld kosten. Als u vooraf een uitvaartverzekering afgesloten hebt, zijn verrassingen uitgesloten. Hebt u daarvoor geen verzekering, dan is het raadzaam om met de uitvaartondernemer de verschillende mogelijkheden en prijzen vooraf door te nemen. Zo kunt u een realistische keuze en duidelijke afspraken maken.

Meestal biedt de uitvaartondernemer een pakket aan tegen een vast tarief.

Dat bevat minstens de verzorging van het opbaren van de overledene thuis of in een rouwcentrum en het vervoer naar de rouwkamer. De uitvaartondernemer verzorgt daarnaast de uitvaart en regelt de administratieve formaliteiten. U vraagt het best na of de huurprijs van de rouwkamer, de rouwauto, een of meer volgauto's en het benodigde personeel inbegrepen zijn in het basistarief. U kunt de verzorging van het rouwdrukwerk, de advertenties, de koffietafel enzovoort eveneens aan de uitvaartondernemer overlaten, maar de kosten ervan vallen meestal buiten het aangeboden basispakket. Soms wordt de aankoopprijs van de kist niet opgenomen in het basistarief door de grote prijsverschillen.

Spreekt u op voorhand een bepaald bedrag voor de uitvaartplechtigheid af, dan komt u achteraf niet voor verrassingen te staan.

Het is belangrijk dat u alle documenten en facturen in verband met de begrafenis kosten bewaart voor de aangifte van de nalatenschap.

2.1.6.1 Begrafenisvergoeding (ambtenaren)

De begrafenisvergoeding is een tegemoetkoming in de begrafenis- of crematiekosten die uitbetaald wordt bij het overlijden van een overheidsambtenaar die een rustpensioen ontving van de Federale Overheidsdienst Financiën - Centrale Dienst der Vaste Uitgaven (zie pensioendiensten). De vergoeding is gelijk aan het laatste bruto maandbedrag van het rustpensioen.

Als langstlevende echtgenoot (niet uit de echt gescheiden, noch gescheiden van tafel en bed) wordt het overlevingspensioen en de begrafenisvergoeding rechtstreeks toegekend. U moet dus geen aanvraag indienen. In alle andere gevallen moet u die vergoeding aanvragen bij de **Pensioendienst voor de Overheidssector, Dienst Begrafenisvergoeding** (zie pensioendiensten).

De begrafenisvergoeding maakt geen deel uit van de activa van de nalatenschap.

2.1.6.2 Wettelijke overlijdensvergoeding (werknemers)

De ziekte- en invaliditeitsverzekering voorziet in de betaling van een uitkering voor de begrafenis- of crematiekosten bij het overlijden van een werknemer.

mer, een gecontroleerde werkloze of van een gepensioneerde werknemer. Die uitkering geldt niet als de overleden persoon een (gepensioneerde) zelfstandige of een ambtenaar was.

De wettelijke overlijdensvergoeding wordt uitbetaald aan de persoon die de begrafenis of crematie werkelijk bekostigd heeft en dus over de originele facturen beschikt. De privaatrechtelijke rechtspersoon die ter uitvoering van een verzekeringscontract de begrafeniskosten ten laste genomen heeft, wordt nooit als rechthebbende beschouwd.

De vergoeding maakt geen deel uit van de activa van de nalatenschap.

informatie

ziekenfonds

2.2 Rouwen

Gedurende de levensloop ervaart iedereen meermaals het verlies van kennissen, familie en vrienden. Iedere keer komen emoties naar boven zoals verdriet, onmacht, kwaadheid, spijt of schuldgevoelens. Met het ouder worden wordt u allicht meermaals met de dood geconfronteerd.

De meest aangrijpende gebeurtenis is het verlies van de partner, een kind, de ouders, familieleden en vrienden die u nabij zijn. De intensiteit van de emotie en de verwerking varieert naargelang de band die u met de overledene had. Daarnaast kan ook de levenssituatie aanpassingen vragen, voornamelijk bij het verlies van de partner.

Op oudere leeftijd is elk overlijden een confrontatie met het eigen levenseinde. Door de hogere leeftijd en de frequentere beleving van de dood van geliefden en bekenden gaan oudere mensen het eigen levenseinde meer aanvaarden. Tegelijkertijd verdunt het sociale netwerk: er blijven minder mensen over waar u op kunt terugvallen of waarmee u contact hebt. En soms zijn het belangrijke contacten die wegvallen, vooral bij de dood van de partner waarmee u jaren hebt samengeleefd. Na een overlijden worden vroegere relaties soms afgezwakt of zelfs stopgezet. Het gaat voornamelijk om contacten die via de weggevallen persoon verliepen, bijvoorbeeld vroegere collega's, vrienden die wegblijven om geen roddels te creëren.

Dit vergroot het gevaar voor vereenzaming. Contacten verder onderhouden, actief zijn thuis en buitenshuis, betrokken zijn bij anderen en in organisaties, helpen om het leven verder aan te pakken. Het verlies van een nabije persoon brengt iedereen in een rouwproces. Maar naargelang de relatie, duurt de rouwperiode langer en is ze intenser. Sommige mensen krijgen gezondheidsklachten of raken zelfs een tijdlang in een depressie.

Het is belangrijk om het verdriet te respecteren bij uzelf en bij anderen gedurende het rouwproces. Wat of wie kan hierin helpen? Allereerst zijn er de familieleden, de vrienden of een vertrouwenspersoon. Daarnaast kunnen ook lotgenoten, vooral ouderen, een belangrijke steun zijn om het verdriet mee te dragen. Het verhaal kunnen vertellen aan iemand die actief luistert, is het belangrijkste om het verlies te kunnen verwerken. Voor wie gelovig is, is religie vaak een steunpilaar. Als het rouwproces moeilijk verloopt of lang aansleept, kan tijdelijke medicatie en hulpverlening aangewezen zijn.

informatie

Voor een goed gesprek

- Tele-Onthaal - tel. 106
- Trefpunt Zelfhulp

Voor gespecialiseerde hulp

- huisarts
- centra voor geestelijke gezondheidszorg (CGG)